

## КОНЦЕПЦІЯ СТАНДАРТИЗАЦІЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ У ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

**Андрій Анатолійович Каленський,**

доктор педагогічних наук, доцент,  
завідувач лабораторії науково-методичного супроводу  
підготовки фахівців у коледжах і технікумах  
Інститут професійно-технічної освіти НАПН України,  
e-mail: kaa\_1959@ukr.net  
ORCID: 0000-0001-9034-5042

**Петро Григорович Лузан,**

доктор педагогічних наук, професор, головний науковий співробітник,  
Інститут професійно-технічної освіти НАПН України,  
e-mail: petr.luzan@ukr.net  
ORCID: 0000-0002-8853-9275

**Тетяна Миколаївна Пашенко,**

кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник, старший науковий  
співробітник,  
Інститут професійно-технічної освіти НАПН України,  
e-mail: tantarena@ukr.net  
ORCID 0000-0002-7629-7870

**Наталія Миколаївна Ваніна,**

кандидат економічних наук, доцент, старший науковий співробітник  
Інститут професійно-технічної освіти НАПН України,  
e-mail: nvanina.science@gmail.com  
ORCID 0000-0001-8310-5139

**Надія Володимирівна Колісник,**

кандидат педагогічних наук, науковий співробітник,  
Інститут професійно-технічної освіти НАПН України,  
e-mail: kolesnik-nadja@ukr.net  
ORCID 0000-0002-7629-7870

**Ірина Анатоліївна Мося',**

кандидат педагогічних наук, молодший науковий співробітник,  
Інститут професійно-технічної освіти НАПН України  
e-mail: mosyaira@ukr.net

У сучасних умовах здійснення якісних змін у всіх сферах суспільного життя, модернізації фахової освіти України важливим напрямом досягнення належного рівня якості й ефективності професійної підготовки молодших спеціалістів у коледжах і технікумах є стандартизація. Ці зміни орієнтуються на досягнення європейських і світових стандартів, спрямовані на всебічний розвиток і демократизацію структур системи освіти країни.

Отже, склалися необхідні суспільні й наукові передумови для розробки цілісного концептуального підходу до стандартизації підготовки фахівців у закладах професійної освіти.

Нормативно-правовою та методичною основою концепції стандартизації підготовки фахівців у закладах професійної освіти є Конституція України, Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті, Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012-2021 рр., Закони України «Про стандартизацію» (2014), «Про освіту» (2017), «Про вищу освіту» (2014), «Про професійний розвиток працівників» (2012), «Про зайнятість населення» (2013), «Про організації роботодавців, їх об'єднання, права і гарантії їх діяльності» (2013), постанова Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1341 «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій», постанова Кабінету Міністрів України від 31 травня 2017 р. № 373 «Про затвердження Порядку розроблення та затвердження професійних стандартів», розпорядження Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016 р. № 1077 «Про затвердження Плану заходів із впровадження Національної рамки кваліфікацій на 2016-2020 роки» та інше.

Концепція стандартизації підготовки фахівців у закладах професійної освіти базується на:

– соціальному замовленні суспільства, що закріплено в нормативних документах, об'єктивних вимогах суспільства і особистості на теперішній стадії розвитку українського суспільства;

– вітчизняному і зарубіжному педагогічному досвіді стандартизації підготовки фахівців у закладах професійної освіти;

– нинішніх вимогах до викладача, який має бути готовий до творчого дотримання вимог системного, акмеологічного, синергетичного, технологічного, інформаційного, культурологічного, особистісно орієнтованого, компетентнісного, суб'єктно-діяльнісного наукових підходів.

Аналіз сучасних досліджень свідчить про наявність ґрунтовних теорій і концепцій, які можуть слугувати методологічними засадами розв'язання досліджуваної проблеми.

Варто зазначити, що методології розвитку професійної освіти, аспектам стандартизації підготовки фахівців у закладах професійної освіти значної

уваги приділяли вітчизняні і зарубіжні вчені.

Концепція, що розробляється, спирається на:

– концепції, теорії, які розкривають філософсько-педагогічні проблеми стандартизації підготовки фахівців у закладах професійної освіти, викладені в працях багатьох учених: В. Андрущенко, С. Батишев, М. Євтух, С. Гончаренко, Дж. В. Зантворт, М. Згуровський, І. Зязюн, О. Коваленко, В. Кремень, Н. Кузьміна, М. Лазарєв, В. Луговий, Л. Лук'янова, В. Манько, С. Мельник, С. Ніколаєнко, Н. Ничкало, В. Орлов, Л. Пуховська, В. Радкевич, С. Сисоєва, О. Савченко та ін.;

– теоретичні засади гуманізації професійної освіти (А. Алексюк, В. Андрущенко, В. Гриньова, Н. Ничкало, С. Сисоєва);

– концепції особистісно орієнтованої освіти (І. Бех, Є. Бондаревська, Е. Зеєр, І. Якиманська).

– концепції компетентнісного підходу у системі освіти є предметом наукового дослідження вітчизняних науковців: І. Драч, І. Бабин, П. Бачинський, Н. Бібік, Г. Гаврищак, І. Гудзик, Н. Дворнікова, Я. Кодлюк, О. Локшина, С. Ніколаєнко, О. Овчарук, Л. Пильгун, О. Пометун, І. Родигіна, К. Савченко, О. Садівник, Л. Сень, С. Сисоєва, О. Ситник, Т. Смагіна, Г. Терещук, С. Трубачева, Н. Фоменко, В. Ягупов та значної кількості зарубіжних дослідників: М. Дж. Равен, Дж. Боуден, С. Маслач, М. Лейтер, Е. Шорт, Е. Тоффлер, Р. Уайт, А. Бермус, Р. Хайгерті, А. Мейхью та ін.

До загальних положень концепції належать: поняття концепції, її мета, інформаційне, правове й методичне забезпечення, місце в теорії педагогіки.

Мета концепції, що розробляється – теоретико-методологічне і науково-методичне забезпечення стандартизації підготовки фахівців у закладах професійної освіти як процедури, що з'ясовує встановлення нормативних вимог стандартів до освітніх результатів (компетентностей) випускників закладів професійної освіти, передбачає постійне зіставлення навчальних досягнень студентів з метою їхньої підготовки для її корекції, забезпечує досягнення відповідних рівнів якості професійної підготовки

фахівців у коледжах і технікумах засобами модернізації змісту та інноваційних технологій навчання і сприяє взаємозв'язку рівнів професійної освіти усередині держави та за її межами.

Об'єктами стандартизації підготовки фахівців у закладах професійної освіти, на які поширюється дія концепції є: фонд дієвих знань у галузі стандартизації; структура освіти, зміст, обсяг, рівень навчального навантаження студентів, державні вимоги, щодо рівня підготовки майбутніх молодших спеціалістів.

Суб'єктами процесу стандартизації підготовки фахівців у закладах професійної освіти є викладачі ВНЗ, які реалізують концепцію, і студенти – майбутні молодші спеціалісти.

Теоретико-методологічні підходи до обґрунтування концепції є найважливішою складовою, що визначає стратегічні напрями дослідження об'єкта і забезпечує вирішення таких проблем:

– чітке визначення основних пріоритетних напрямів стандартизації підготовки фахівців у закладах професійної освіти з позицій основних положень системного, акмеологічного, синергетичного, технологічного, інформаційного, культурологічного, особистісно орієнтованого, компетентнісного, суб'єктно-діяльнісного наукових підходів;

– впорядкування, розширення й збагачення термінологічного простору педагогічної науки;

– встановлення нових властивостей і особливостей досліджуваного об'єкта: виявлення закономірностей і принципів його розвитку;

– визначення перспектив розвитку досліджуваного напрямку чи науки в цілому.

В якості теоретико-методологічних підходів дослідження проблеми виступає сукупність відповідних методологічних підходів, кожен з яких є принциповою орієнтацією дослідження об'єкта чи поняття, або – це принцип, що керується його загальною стратегією (Блауберг И. В., Юдин Э. Г., 1973, с. 74).

Науково-педагогічні положення, що розкривають зміст концепції було сформульовано на основі теоретико-методологічних положень щодо розроблення та впровадження кваліфікаційних стандартів, обґрунтованих академіком Н. Ничкало (Державні стандарти професійної освіти: теорія і методика, 2002, с. 6): «Отже, наукове обґрунтування і розробка державних стандартів з урахуванням сучасних і перспективних суспільних потреб, їх впровадження, науково-методичний супровід цього процесу – це важливі умови забезпечення рівного доступу до якісної освіти. Досягнення цієї мети потребує здійснення комплексних педагогічних, психологічних, соціологічних, економічних, філософських, порівняльно-педагогічних та інших досліджень, врахування науково обґрунтованих рекомендацій у розробленні стандартів для різних освітніх підсистем».

Оскільки стандартизація підготовки фахівців у закладах професійної освіти – це складний процес, осмислення якого має здійснюватися з різних позицій, для побудови педагогічної концепції стандартизації підготовки фахівців у закладах професійної освіти в якості теоретико-методологічних підходів концепції, що розробляється, обрані системний, акмеологічний, синергетичний, технологічний, інформаційний, культурологічний, особистісно-орієнтований, компетентнісний, діяльнісний підходи.

Застосування системного підходу для розробки концепції дає змогу:

- дослідити процес стандартизації підготовки фахівців у закладах професійної освіти як цілісну систему;
- виокремити системоутворювальні чинники стандартизації підготовки фахівців у закладах професійної освіти (мету й результат);
- створити систему стандартизації підготовки фахівців у закладах професійної освіти, виявити її складові, розкрити діалектику їх взаємозв'язку;
- розкрити обумовлені цими складовими внутрішні взаємозв'язки, а також головні умови існування даної системи.

Зовнішнім чинником стандартизації професійної освіти, що визначає його системоутворювальний характер є насамперед мета – досягнення цілісності якісного розвитку стандартизації підготовки фахівців у закладах професійної освіти і затребуваності його в освітніх ситуаціях.

Внутрішні зв'язки, що зумовлюють системоутворювальні фактори оновлення системи, тобто являються внутрішніми системоутворювальними чинниками:

- між структурними елементами методичної системи стандартизації професійної освіти та між етапами її формування – структурні;
- між функціональними компонентами методичної системи стандартизації професійної освіти – функціональні.

Сутність системного підходу полягає в тому, що відносно самостійні компоненти вивчають як єдину множину елементів у сукупності відношень і зв'язків між ними, тобто як систему [Новиков А. М., Новиков Д. А., 2013, с. 159). Теорію системного підходу розроблено у працях А. Авер'янова, О. Адаменко, В. Афанасьєва, І. Блауберга, Ф. Корольова, В. Кузьміна, В. Садовського та ін.

Провідними у вирішенні проблеми стандартизації підготовки фахівців у закладах професійної освіти, є розгляд досліджуваного феномену як системи з опорою на положення теорії систем як методологічного вчення загальнонаукового рівня.

Системний підхід, власне, є тією науково-методологічною теорією, мета якої – створення методів і засобів дослідження (системного аналізу) складних за організацією об'єктів, що дозволяє вирішувати практичні завдання в різних галузях людської діяльності. Основою системного підходу є положення про рух від абстрактного до конкретного, взаємовідношення частини та цілого, діалектичний зв'язок аналізу і синтезу. Його сутність полягає в розгляді всіх часткових (основних і другорядних) питань з єдиних позицій цілісності, що дозволяє вивчати зовнішні та внутрішні зв'язки й

відносини, враховувати їх вплив на фактори, зміна яких дає змогу знайти найкращий спосіб досягнення мети (Гриневич Л. М., 2005).

У професійній освіті дотримання системності передбачає: системність змісту, без якого ні дисципліна в цілому, ні будь-який з її елементів (модулів) не може існувати; чергування пізнавальної та навчально-професійної складових підготовки, що відображає алгоритм формування пізнавально-професійних умінь і навичок; системність контролю, яка забезпечує формування здатності студентів трансформувати набуті професійні вміння та навички (Чернилевский Д. В., 2000).

Стандартизація підготовки фахівців у закладах професійної освіти, як система включає: розроблення та затвердження кваліфікаційних стандартів професійної освіти; проектування змісту компетентнісно орієнтованої освіти; обґрунтування та впровадження педагогічних технологій; оцінювання компетентнісних досягнень учнів, студентів, випускників.

Стандартизація освіти являє собою діяльність, спрямовану на встановлення норм, правил і вимог до освітнього процесу та його результату з метою досягнення оптимальної упорядкованості і стійкості системи освіти. Освітній стандарт як нормативний документ визначає зміст, обсяги і вимоги до підготовки випускників і, на думку фахівців, є основою об'єктивної оцінки рівня освіти.

Компетентнісний підхід у дослідженнях вчених (В. Андрущенко, Н. Бібік, О. Дубасенюк, І. Зязюна, В. Кременя, В. Лугового, Н. Ничкало, О. Пометун, В. Радкевич, С. Сисоєвої, Н. Фоменко, В. Ягупова та ін.) розглядається як методологічна основа фахової освіти. Цей підхід реалізує науково-методологічне забезпечення якості освіти, створення науково обґрунтованих основ для стандартизації та оцінювання результатів освіти.

Компетентнісний підхід – це пріоритетна орієнтація на такі цілі-вектори освіти: здатність до навчання, самовизначення (самодетермінація), самоактуалізація, соціалізація, розвиток індивідуальності особистості (Зеер Э. Ф., Павлова А.М., Сыманюк Э.Э., 2005, с. 4-5). Застосування даного

підходу уможлиблює відображення результатів освіти в цілісному вигляді через систему якостей готовності випускника до виконання тієї чи іншої діяльності в перемінливих умовах професійного середовища.

Компетентність визначає ступінь практичної реалізації професійних знань та особистісних якостей фахівця.

На думку В. Радкевич, компетентнісний підхід – «метод моделювання результатів професійної освіти і навчання та їх представлення у вигляді норм якості підготовки кваліфікованих робітників» (Радкевич В.О., 2012, с. 6).

Застосування компетентнісного підходу для розробки концепції дозволяє оптимізувати професійну підготовку шляхом створення найбільш доцільних алгоритмів технологій навчання. Ці технології спрямовані на підвищення ефективності професійної освіти, оптимізацію зусиль викладачів і студентів для набуття компетентності забезпечення підвищення творчого потенціалу та інших характеристик усіх суб'єктів професійної підготовки молодшого спеціаліста. **Унікальність: 97.41%**

Впровадження компетентнісного підходу в реформах систем кваліфікацій та професійної освіти зумовлює зміни у (Mulder, M., 2017).; Wesselink R., Viemans H., Gulikers, J., Mulder, M., 2017):

- змісті освіти;
- організації та методичному забезпеченні процесів навчання;
- оцінюванні результатів навчання;
- інституційному укладі та управлінні системами кваліфікацій та професійного розвитку.

Науковці (Абульханова К.А., 2001; Hager, P., 2017.; Mulder, M., 2017) у своїх працях зазначають різні очікувані результати впровадження компетентнісного підходу в професійній освіті:

1. Підвищення відповідності результатів освіти вимогам ринку праці.
2. Покращення мотивації студентів до навчання.
3. Ефективні процеси працевлаштування випускників закладів професійної освіти.



4. Інтеграція знань, умінь та навиків у процесі навчання, що базується на вимогах виробничих процесів та завдань.

5. Орієнтація процесу навчання на результати, які пов'язані з діяльністю на конкретних робочих місцях.

6. Модернізація змісту освіти в напрямку надання можливостей та потенціалу для студентів, переходу до гнучкіших програм навчання через модуляризацію.

7. Активність та зацікавленість підприємств у процесах професійної освіти.

8. Збільшення ролі практичних завдань у процесі навчання.

9. Зміна ролі викладача, направленість на супровід, дискусію та рефлексію діяльності.

10. Індивідуалізація процесів навчання та збільшення ролі й обсягів самостійного навчання.

Таким чином, компетентнісний підхід до стандартизації підготовки молодших спеціалістів підсилює практичну орієнтованість освіти, акцентує на ролі досвіду, встановлюючи залежність знань умінням, звертає увагу на результатах освіти, розглядаючи їх як систему, готовність особистості вирішувати життєві й професійні проблеми, діяти в різних ситуаціях. Це дозволяє підвищити ступінь підготовленості випускників до самостійної практичної діяльності, а також поліпшити зв'язок освіти з потребами виробництва.

Компетентнісний підхід до стандартизації підготовки молодших спеціалістів дає змогу:

- перейти від орієнтації на відтворення знання до застосування й організації цього знання;

- поставити в основу стандартизації вимоги до її результатів, а самі результати освіти привести у відповідність до вимог ринку праці;

- прив'язати цілі навчально-виховного процесу до вимог стандартів;

- орієнтувати діяльність викладачів на різноманітність професійних і життєвих ситуацій.

Акмеологічний підхід у педагогіці обґрунтовують на основі акмеології (грец. означає *акме* – вершина, пік, *logos* – наука) – міжпредметної науки, яка утворилася на межі гуманітарних, суспільних і природничих дисциплін. Наука акмеологія вивчає феноменологію, закономірності і процеси розвитку людини на стадії її професійної зрілості (за С. Гончаренком).

Головними пріоритетними рисами акмеологічного підходу в педагогіці є: орієнтація на «акме» – удосконалення на всіх фазах життя і діяльності людини; всесторонній розвиток свідомості й діяльності груп; переконаність у можливості загальнодоступного удосконалення; життєстверджуючий погляд на людину та її майбутнє, застосування акмеологічного проектування досягнень окремими особами, а також групами і товариствами (Вітвицька С.С., 2012).

Центральною ідеєю акмеологічного підходу в педагогіці є гарантія акмеологічного розвитку викладача, суб'єктивними ознаками якого є: самостійне цілепокладання, ініціатива, передбачення, планування; інтенсивна дієвість; потяг до самокорекції (самоконтролю, саморегуляції), незмінна націленість особистості на самооновлення і саморозвиток; потяг до творчого розвитку і самореалізації; інтеграція свого професійного напрямку, впорядкування і структурування свого професійного досвіду і досвіду інших (Акмеологічна концепція професійного розвитку педагога, 2011).

Акмеологічний підхід у концепції, що розробляється, спирається на комплекс ідей про цінність особистості, її духовного світу, здатності до творчого самовдосконалення та саморозвитку (Деркач А. А., Кузьміна Н. В., 1993; Кузьміна (Головко-Гаршина) Н. В., 2002):

1. Методологічна стратегія, тактика, методологічні досягнення та інструменти акмеології можуть слугувати ефективним орієнтиром для

створення освітнього середовища, придатного для успішної стандартизації підготовки фахівців у закладах професійної освіти.

2. Концептуальні підходи акмеології мають конкретні прояви в практиці фахової професійної освіти, представлені як стратегії системного використання психолого-акмеологічних даних з метою підвищення ефективності стандартизації підготовки фахівців у закладах професійної освіти.

3. Пріоритетним завданням акмеології, як і сучасної вищої професійної освіти є прояв і об'єднання в систему об'єктивних та суб'єктивних чинників і умов, необхідних для стандартизації підготовки фахівців у закладах професійної освіти.

4. Фундаментом методології акмеології є сукупність ідей про цінність людини, її морального світу, здібності до творчого саморозвитку і самовдосконалення, що відповідає завданням стандартизації підготовки фахівців у закладах професійної освіти.

На думку В. Г. Кременя, «педагогічна синергетика дає можливість повному підійти до розроблення проблем розвитку педагогічних систем і педагогічного процесу, розглядаючи їх насамперед із позиції відкритості, співтворчості та орієнтації на саморозвиток» (Кремень В., 2013, с. 4).

Основними вимогами синергетичного підходу до вирішення проблем стандартизації підготовки фахівців у закладах професійної освіти є: 1) процес стандартизації підготовки фахівців у закладах професійної освіти має бути відкритою системою, тобто складатися з підсистем, між якими відбувається постійний обмін інформацією; 2) система професійної освіти складається з підсистем нижчого порядку, які обмінюються інформацією та взаємодіють з іншими підсистемами; 3) у технікумах і коледжах має бути забезпечений перехід від управління до самоврядування, від розвитку під впливом зовнішніх факторів до саморозвитку під впливом внутрішніх чинників освітнього середовища.

Оригінальність наукового дослідження в педагогічній освіті з позицій технологічного підходу виражається в тому, що педагогічний процес аналізується як технологічний, який завдяки конкретній послідовності етапів, спрямованих на досягнення запланованої цілі, дає змогу досягти результатів із завчасно заданими якісними та кількісними показниками та відповідає критеріям технологічності.

Застосування технологічного підходу дозволить розробити технологію стандартизації професійної освіти, так як він містить мету, функції, засоби, принципи, етапи, процедури й результат стандартизації.

Стандартизація професійної освіти, як процедура, включає такі взаємопов'язані етапи: розроблення кваліфікаційних стандартів (професійного; освітнього; стандарту оцінювання) з визначенням кінцевих, інтегративних та підсумкових результатів навчання як тезаурусу цілей, що характеризують зміст і структуру моделі випускника; незалежного проектування навчальними закладами змісту освіти, освітніх програм молодшого спеціаліста, навчальних планів, навчальних програм дисциплін, модулів, індивідуальних навчальних завдань тощо; досягнення передбачуваних результатів навчання засобами відповідних педагогічних технологій; розроблення технологій оцінювання компетентнісних досягнень студентів і випускників та систематична їх діагностика (Стандартизація професійної освіти: теорія і практика, 2018, с. 138).

Інформаційний підхід – це сукупність методів наукового пізнання, умов, принципів, які відображають інформаційний аспект реальності, реалізується у процесі інформаційно-аналітичної діяльності (Петренко, 2014, с. 154).

Інформаційний підхід визначає, що інформація стає головним ресурсом науково-технічного й соціально-економічного розвитку, конструктивним фактором у процесі стандартизації підготовки фахівців у закладах професійної освіти. Такий підхід суттєво впливає на пришвидшений розвиток техніки, науки, освіти, відіграє помітну функцію у процесах

виховання й навчання, культурного спілкування між людьми, а також в інших соціальних галузях (Желюк О., 2008). В основі інформаційного підходу до стандартизації змісту професійної освіти лежить принцип інформаційності, тобто: результативне використання пізнавального потенціалу інформаційної діяльності, що розглядаються як сукупність процесів отримання, аналітичної систематизації, переробки, зберігання, пошуку та розповсюдження інформації, що використовується для створення освітніх стандартів.

Одним з розповсюджених підходів у наукових дослідженнях є діяльнісний підхід, який останнім часом доповнюється суб'єктивним підходом. Діяльнісний підхід як система певних взаємопов'язаних принципів дає змогу встановити, які саме характеристики професійної підготовки майбутніх молодших спеціалістів є стрижневими для визначення характерних ознак цієї категорії: цілеспрямованість, творчий характер, зв'язок із іншими видами діяльності (прогнозуванням, науковим дослідженням, моделюванням, плануванням, соціальним управлінням, програмуванням тощо).

Діяльнісний підхід у стандартизації підготовки майбутніх молодших спеціалістів передбачає, що засвоєння знань, умінь, навичок, способів діяльності, відбір змісту навчальних дисциплін з опорою на врахування специфіки майбутньої професійної діяльності випускника має відповідати критерію повноти і системності всіх видів діяльності, необхідних для формування професійної компетентності.

Діяльнісний підхід визначає направленість процесу стандартизації підготовки майбутніх молодших спеціалістів на розвиток ключових і професійних компетентностей та їх практичне застосування для суспільної та професійної самореалізації. Такий підхід виступає підґрунтям концепції, що розробляється, конструювання та впровадження якої базується на принципах гуманності, природовідповідності, самовизначення, розвитку, індивідуальної і творчої самореалізації.

Суб'єктно-діяльнісний підхід ( Абульханова-Славська К., 1995. С. 10–

28; Теловата М. Т., 2011, С. 53–60) дає змогу досить ясно й повно уявити вимоги до майбутніх молодших спеціалістів, якими рисами, якостями, знаннями й уміннями вони мають володіти, щоб досягти успіху на життєвому і професійному шляху.

М. Теловата стверджує, що суб'єктно-діяльнісний підхід дає змогу найбільш повно висвітлити проблему професійного розвитку особистості в психолого-педагогічних дослідженнях; визначити теоретичні основи підготовки конкурентоспроможного фахівця у системі вищої професійної освіти; проаналізувати сучасний стан проблеми формування професіоналізму майбутніх фахівців (Теловата М. Т., 2011, с. 64–65).

Чинниками, що детермінують актуальність суб'єктно-діялісного підходу є такі:

- діяльність виражає ступінь активності особистості педагога як суб'єкта діяльності зі стандартизації, характеризує його здатність реалізувати взаємини з навколишнім світом. Готовність педагогічних працівників до стандартизації професійної освіти формується в діяльності.

- гуманізація всіх сфер життєдіяльності людини робить насущною проблему усестороннього розвитку особистості, особливо педагогів як суб'єктів освіти. Розвиток готовності педагогічних працівників до стандартизації підготовки фахівців у закладах професійної освіти можлива тільки в процесі опанування навколишньою реальністю, особистим позитивним досвідом суспільних взаємовідносин, культурою і досвідом попередніх поколінь. Це можна реалізувати тільки через активну діяльність.

- основою для визначення актуальності суб'єктно-діялісного підходу є закон психології про єдність діяльності і свідомості особистості, який має загальний методологічний характер.

Головні домінанти суб'єктно-діялісного підходу дають змогу виокремити такі методологічні вимоги до стандартизації професійної освіти:

- готовність педагогічних працівників до стандартизації підготовки фахівців у закладах професійної освіти як суб'єктів педагогічної діяльності

може бути гарантована шляхом оволодіння ними діяльністю із стандартизації;

- результативний характер готовності педагогічних працівників до стандартизації професійної освіти може бути забезпечений тільки за наявності ознак діяльності – активності, цілеспрямованості, предметності, структурності, творчості;

- готовність педагогічних працівників до стандартизації підготовки молодших спеціалістів здійснюється у процесі поетапного опанування діяльністю на будь-якому рівні шляхом переходу із зовнішнього (предметного) плану у внутрішній (теоретичний) план.

Суб'єктно-діяльнісний підхід визначає поетапне засвоєння засад педагогічної діяльності і є оптимальним для контролю й організації процесу стандартизації, який визначається, як відомо, не тільки зовнішніми, а й внутрішніми передумовами. Отже, суб'єктно-діяльнісний підхід є теоретико-методологічною стратегією готовності педагогічних працівників до стандартизації підготовки фахівців у закладах професійної освіти. Це визначальна позиція взаємодії суб'єктів навчання у процесі стандартизації професійної освіти. Суб'єктно-діяльнісний підхід виступає базисом системи, конструювання якої передбачає комплексність впливу на особистість, проблемність, напрям на знання індивідуальних та вікових особливостей суб'єктів і базується на принципах розвитку, гуманності, самовизначення, природовідповідності, індивідуальної і творчої самореалізації. Цей підхід дає змогу сформулювати й розкрити специфіку діяльності всіх учасників процесу стандартизації на основі забезпечення розвитку та самореалізації особистості, задоволення її освітніх і духовно-культурних потреб, бути конкурентоспроможним на ринку праці, розкриття й оптимального використання суб'єктного досвіду.

Загальні ідеї суб'єктно-діялісного підходу в розробці концепції стандартизації професійної освіти реалізовувалися через цілісну систему таких положень:

– суб'єктно-діяльнісний підхід виступає практико-орієнтованою базою готовності педагогічних працівників до стандартизації підготовки фахівців у закладах професійної освіти;

– суб'єктно-діяльнісний підхід визначає розвиток майбутніх молодших спеціалістів на основі врахування особистісних особливостей, суб'єктного досвіду, створення механізмів адаптації, самовиховання, саморегуляції, необхідних для становлення сучасної людини, забезпечення її мобільності, конкурентоспроможності на ринку праці;

– результатом суб'єктно-діялісного підходу готовності педагогічних працівників до стандартизації підготовки у закладах професійної освіти є їхня мотивація у потребі в самопізнанні, самореалізації та самовдосконаленні, прагнення до поповнення знань зі стандартизації.

Центральними механізмами організації суб'єктно-діялісного підходу формування готовності педагогічних працівників до стандартизації підготовки фахівців у закладах професійної освіти є:

– наділення суб'єктним і особистісним змістом розвиток готовності педагогічних працівників до стандартизації підготовки молодших спеціалістів;

– створення творчої суб'єкт-суб'єктної сфери для виявлення суб'єктних можливостей готовності педагогічних працівників до стандартизації підготовки фахівців у закладах професійної освіти;

– організація діалогового спілкування й співробітництва між суб'єктами процесу стандартизації фахової передвищої освіти. **Унікальність:**

**93.63%**

Особистісно-орієнтований підхід у стандартизації професійної освіти базується на положенні, що особистість кожного студента розглядається як складна, індивідуальна цілісність, неповторність і найвища цінність, яка має потребу в самоактуалізації – реалізації своїх можливостей (А. Маслоу), лише тоді така особистість буде здатна розвивати свої природні ресурси, розум і серце, допитливість, робити вибір, обирати рішення і відповідати за них,



виробляти власні цінності в процесі навчальної та іншої діяльності (К. Роджерс). Фундаментом цього підходу являються праці вчених-педагогів з особистісно орієнтованого навчання і виховання (І. Бех, О. Бондаревська, О. Дубасенюк, О. Падалка) та формування творчої особистості (В. Андрєєва, Д. Богоявленська, Н. Гузій, В. Кан-Калік), теорії сучасного гуманістичного підходу (І. Зязюн, С. Подмазін, А. Маслоу).

Особистісно-орієнтована освіта – цілеспрямований, планомірний, безперервний, спеціально організований педагогічний процес, спрямований на розвиток і саморозвиток учня, становлення його як особистості з урахуванням індивідуальних особливостей, інтересів, здібностей. (Дубасенюк О.А, 2012, с. 16).

Як стверджує М. Чобітько, «в парадигмі особистісно-орієнтованої педагогіки освіта розглядається як багаторівневий простір, як складні процеси, що створюють умови для саморозвитку особистості, який є стрижнем усіх складових освіти (становлення) особистісної індивідуальності. Звідси і нове розуміння освіти – це не просто набуття знань і володіння низкою професійних навичок, а саме розвиток багатогранних здібностей системного характеру і високого ступеня їх продуктивності» (Чобітько М.Г., 2003).

Особистісно-орієнтований підхід до стандартизації професійної освіти визначає встановлення педагогічних закономірностей та світоглядних позицій людини: освіченість формує індивідуальне сприйняття світу, можливості його творчого перетворення, свободи і вільного вибору свого світогляду, дій, вчинків, позицій, використання суб'єктивного досвіду в оцінці фактів, явищ, подій навколишньої дійсності на основі особистісно-орієнтованого навчання, створення умов для саморозвитку, самовираження і самореалізації, творчості тощо.

Основні ідеї особистісно-орієнтованої освіти викладені в наступних положеннях:

- 1) забезпечення розвитку особистості через організацію її діяльності;

2) єдність взаємозв'язку і взаємопереходу особистісної та предметної сторін діяльності;

3) підпорядкування освіти на кожному рівні розвитку особистості її інтересам і здібностям;

4) формування уявлення про навчально-пізнавальну діяльність як особистісно значущу (Беликов В. А., 2010).

Особистісно-орієнтований підхід до стандартизації підготовки майбутніх молодших спеціалістів базується на розвитку особистості і передбачає визнання студента основним суб'єктом процесу навчання. Цей підхід визначає метою проектування – розвиток індивідуальних здібностей майбутнього фахівця; застосування засобів, що забезпечують реалізацію поставленої цілі за допомогою систематизації і узагальнення суб'єктного досвіду студента, його цілеспрямованого розвитку в процесі навчання.

Особистісно-орієнтований підхід в контексті концепції, що розробляється передбачає встановлення педагогічних закономірностей та світоглядних позицій особистості: вільного вибору світогляду, позицій, дій, вчинків, самовизначення, самореалізації, самоствердження, творчості тощо. Особистісно-орієнтований підхід до стандартизації підготовки майбутніх молодших спеціалістів передбачає врахування в процесі стандартизації потреб і цінностей особистості кожного суб'єкта освітнього процесу.

Культурологічний підхід виявляється особливо суттєвим для аналізу історичного шляху стандартизації професійної освіти, якщо взяти до уваги той факт, що вчені детермінують культурними параметрами передачу людського досвіду на багато поколінь вперед (Семенов Д., 1995, с. 28). Культурологічний підхід виходить з того, що сфера освіти є складником загального культурного простору на певному історичному етапі його розвитку, освітня культура і освітній простір – це загальні показники соціального розвитку регіону і держави в цілому (Роусе А. Р., 1982, с.14).

Культурологічний підхід до стандартизації підготовки майбутніх молодших спеціалістів як наукова методологія пізнання і перетворення

педагогічної реальності має три взаємопов'язаних аспекти дії: аксіологічний (ціннісний), технологічний і особистісно-творчий. Аксіологічний аспект ґрунтується на розумінні суспільної природи цінностей, рефлексії життєвих питань з позицій творчих цінностей, формування ціннісних орієнтирів особистості, на розвиток її духовних, моральних основ усіх сфер життєдіяльності. У професійній освіті аксіологічний підхід виконує роль ланки між пізнавальним і практичним ставленням до світу (теорією і практикою), оскільки зміст оцінно-цільового та дієвого аспектів життєдіяльності людини визначається спрямованістю активності особистості на осмислення, визнання, актуалізацію та створення матеріальних і духовних цінностей (Ефимова Е. М., 2011). Аксіологічний підхід признає учасника навчального процесу активним суб'єктом діяльності, дає можливість вибудувати суб'єкт-суб'єктні відносини та створити сприятливий психологічний клімат у процесі навчання.

Технологічний – пов'язаний з поняттям культури як особливого способу людської діяльності. Категорії «культура» і «діяльність» історично взаємозв'язані. Особистісно-творчий аспект зумовлений неупередженим зв'язком особистості і культури. Особа – виразник культури. Вона не тільки розвивається на основі культури, а й вносить до неї щось нове, тобто стає суб'єктом історичної творчості. Культура, у свою чергу, будучи універсальною характеристикою діяльності, наче задає соціально-гуманістичну програму і зумовлює спрямованість того чи іншого виду діяльності, її ціннісних типологічних особливостей і результатів (Булычев И.И., 1993).

Багатоаспектність концепції стандартизації підготовки майбутніх молодших спеціалістів зумовлює потребу комплексного використання положень низки наукових підходів до вирішення досліджуваної проблеми – системного, акмеологічного, синергетичного, технологічного, інформаційного, культурологічного, особистісно-орієнтованого, компетентнісного, суб'єктно-діяльнісного, а також окремих положень цілого

ряду інших підходів (аксіологічного, інтегративного, процесуального тощо). Варто визнати актуальність комплексного підходу, який певним чином поєднує положення всіх інших наукових підходів.

Безперечно, функції та вимоги різних наукових підходів стосовно стандартизації підготовки майбутніх молодших спеціалістів певним чином впливають одна на одну, інколи – дублюються. Виходячи з цього, можна зробити висновок, що ці підходи мають «точки дотику» і можуть продуктивно доповнювати один одного.

Комплексне використання сукупності підходів як методологічної основи концепції стандартизації підготовки майбутніх молодших спеціалістів забезпечить результативність підготовки молодших спеціалістів за умови теоретичного обґрунтування та реалізації на практиці всіх структурних елементів освітньої системи урахуванням дидактичних особливостей професійної підготовки студентів.

Для формулювання основної ідеї концепції необхідно визначити поняття, що відображають її центральні, суттєві характеристики.

Фундаментальним поняттям концепції є поняття «стандартизація підготовки фахівців у закладах професійної освіти». Студіювання наукових праць із проблеми стандартизації професійної освіти засвідчує, що проведений аналіз структури і змісту понять дозволив таким чином сформулювати визначення *стандартизація підготовки фахівців у закладах професійної освіти* – це процедура, з'ясовує встановлення нормативних вимог стандартів до освітніх результатів (компетентностей) випускників закладів професійної освіти, передбачає постійне зіставлення навчальних досягнень студентів з метою їхньої підготовки для її корекції, забезпечує досягнення відповідних рівнів якості професійної підготовки фахівців у коледжах і технікумах засобами модернізації змісту та інноваційних технологій навчання і сприяє взаємозв'язку рівнів професійної освіти усередині держави та за її межами.

Поняття «розвиток» і «формування» взаємопов'язані й взаємозумовлені, але не тотожні одне одному, оскільки розвиток – це незворотна, спрямована закономірна зміна матеріальних і ідеальних об'єктів (Философский энциклопедический словарь, 1983, с. 561). Формування ж є процесом надання визначеної форми (Советский энциклопедический словарь, 1984, с. 1418).

Вживання цих понять підкреслює єдність зовнішніх і внутрішніх сторін трансформації особистості і діяльності. У зв'язку з цим у педагогіці поняття «формування» умотивовано вживається відносно таких сторін особистості, як, наприклад, формування умінь, формування навичок, формування готовності, формування характеру тощо.

Під основою педагогічної концепції потрібно розуміти систему базових первинних положень та провідних переконань, що визначають суть і процеси створення наукової педагогічної теорії й формулюють її специфіку. Основу концепції стандартизації підготовки фахівців у закладах професійної освіти формують закономірності і принципи діяльності й розвитку процесів та явищ, що дають змогу оцінити сучасний стан проблеми, простежити динаміку її становлення й перспективи подальшого розвитку.

Закономірність – це суб'єктивно існуючий, повторюваний, істотний зв'язок явищ суспільного життя або етапів історичного процесу (Советский энциклопедический словарь, 1984, с. 452). Пізнання закономірностей дає змогу їх практично реалізувати в діяльності. В основі виявлення закономірностей лежить науковий аналіз спеціальної літератури, передового та власного досвіду дослідника.

Педагогічні закономірності – це об'єктивно існуючі, повторювані, стійкі, істотні зв'язки між явищами, окремими сторонами педагогічного процесу (Педагогический словарь, 2001, с. 42). Вони обумовлені конкретно-історичними, соціокультурними і іншими соціальними умовами, суттю і специфікою процесу навчання, природою особистості й відображають сумарні знання і педагогічний досвід у різних сферах.

Основою для виділення закономірностей концепції стандартизації підготовки молодших спеціалістів є теоретико-методологічні підходи, а саме – системний, компетентнісний, акмеологічний, культурологічний, синергетичний та суб'єктно-діяльнісний.

Системного і синергетичного підходів стосується закономірність, що відображає зв'язки між функціональними компонентами і структурними елементами системи стандартизації підготовки фахівців у закладах професійної освіти, з компетентнісним та суб'єктно-діяльнісним підходами пов'язані закономірності, які відображають зв'язки між одиницями й структурами стандартизації і діяльність педагогічного знання про суть і зміст стандартизації підготовки молодших спеціалістів як цілісного явища, а також і ті закономірності, що відображають взаємозв'язки між процесами співуправління, співробітництва й суб'єкт-суб'єктної взаємодії педагогів та студентів. З акмеологічним і культурологічним підходами пов'язана закономірність, що представляє зв'язки між компонентами стандартизації і функціонуванням компонентів стандартизації.

Концепція стандартизації підготовки фахівців у закладах професійної освіти ґрунтується на таких специфічних принципах: модульності, системності, гуманізації, діяльнісної спрямованості, фундаментальності, гнучкості та варіативності; єдності та взаємозв'язку загальноосвітньої, професійно-теоретичної та професійно-практичної видів підготовок, уніфікації, діагностичності, випереджувального характеру професійної освіти.

Зокрема, принцип модульності установлює підхід до організації отримання знань студентами по заздалегідь заданій модульній програмі, до складу якої входять закінчені порції навчального матеріалу (модулі) зі структурованим змістом і системою опорних знань, виявляється через методику, основним змістом якої є активна самостійно-творча діяльність того, хто навчається. Принцип модульності забезпечує підвищення рівня диференційованого навчання, яке направлено на інтелектуальний розвиток

особистості, так як враховує індивідуальність кожного студента.

Принцип системності передбачає засвоєння знань в системі, яка б не тільки відображала в цілісному вигляді явища, процеси і об'єкти, зміст того, що має бути конкретно досягнуто у процесі професійної підготовки, але і дозволяла б, з одного боку, встановлювати всередину системні зв'язки і залежності і, з іншого – встановлювати такі зв'язки і залежності з іншими системами. Освітні цілі формулюються у формі системи компетентностей – базових (спільних для всіх видів професійної діяльності) і предметних (що відображають специфіку конкретного виду економічної діяльності). Принцип системності стандартизації професійної освіти розкриває й розширяє такі діалектичні категорії, як якість освіти, загальний зв'язок, взаємодія, розвиток і її вдосконалення. У цьому принципі на перше місце ставляться характеристики об'єкта як визначеного цілого й установлюються процеси, що забезпечують цю цілісність.

Принцип гуманізації передбачає звернення до особистості студента, створення потрібних умов для розвитку інтересів, схильностей та можливостей кожного учасника освітнього процесу, це ідея пріоритету людських цінностей над виробничими, економічними, адміністративними та іншими цінностями. Принцип гуманізації освіти реалізується через підвищення ступеня діагностичності усіх форм відображення змісту навчання, наявність в навчальному плані відповідних гуманітарних дисциплін, варіативність навчальних планів, привабливість і естетичність педагогічного процесу і комфортність взаємних відносин його учасників.

Принцип діяльнійої спрямованості передбачає результативну організацію освітнього процесу закладу професійної освіти, основна мета якої розглядається як формування здатності до активної професійної діяльності.

Принцип фундаментальності передбачає глибину і повноту знань, науковість, розвиток свідомості та самосвідомості. Зміст освіти, відповідно цього принципу, має відображати реформи в політиці, економіці, культурі,

тобто в тому суспільному середовищі, в якому протікає діяльність студентів. Дотримання цього принципу забезпечує виокремлення у змісті професійної освіти загально професійного компонента, який є основою для формування фахового досвіду особистості. Даний компонент має об'єднувати сукупність загально професійних дисциплін, які визначають перспективу формування досвіду майбутніх молодших спеціалістів у інваріантних галузях діяльності.

Принцип фундаменталізації освіти – це навчання студентів базисним кваліфікаціям, посилення загальноосвітніх компонентів професійних освітніх програм, перехід професійної школи до підготовки спеціалістів широкого профілю, університетизація вищої школи, модульна побудова змісту освіти, посилення методологічної підготовки суб'єктів навчання (Мирончук, 2014, с. 179-180).

Принцип гнучкості та варіативності передбачає розвиток у студентів варіативного мислення, тобто розуміння можливості різних варіантів рішення задачі, вміння здійснювати систематичний перебір варіантів, порівнювати їх і знаходити оптимальний варіант. **Унікальність: 90.38%**

Принцип варіативності забезпечує право педагога на самостійність у виборі навчальної літератури, форм і методів роботи, ступінь їх адаптації в навчальному процесі, цілеспрямовано здійснюється добір відповідних педагогічних технологій, що гарантують досягнення запланованих цілей та об'єктивне оцінювання досягнутого результату. Згідно з цим принципом створюється сучасний зміст загальноосвітньої підготовки, побудований на постійній діалектичній суперечності між обов'язковими і варіативними складовими програми (у кількісному та якісному відношенні).

Принцип єдності та взаємозв'язку загальноосвітньої, професійно-теоретичної та професійно-практичної видів підготовок реалізує дидактичний принцип взаємозв'язку теоретичного й практичного навчання, шляхом виділенням в освітніх стандартах професійно значущих властивостей та якостей майбутнього фахівця, які необхідно цілеспрямовано формувати у перебігу загальноосвітньої, професійно-теоретичної та професійно-



практичної видів підготовок.

Під час професійно-теоретичної підготовки опрацювання кожної теми навчальної програми вивчений матеріал закріплюється практичними завданнями (тобто від теорії до практики), а у процесі професійно-практичної підготовки виробниче навчання спрямоване від практичного виконання завдань до теоретичного їх аргументування.

Принцип діагностичності ґрунтується на таких складових частинах: діагностика повинна відповідати призначенню й змісту стандартизації, має охоплювати всі її етапи та першоосною є якість підготовки молодшого спеціаліста в закладах фахової освіти.

Принцип уніфікації полягає в застосуванні типових уніфікованих елементів стандартизації професійної освіти. Запровадження цього принципу дає змогу спростити розроблення стандартів професійної освіти, максимально використати накопичений досвід у розробленні стандартів освіти.

Дотримання принципу випереджувального характеру освіти зменшує розрив між навчальною інформацією, що вивчається студентами (учнями), і вимогами сучасного виробництва до рівня професійної компетентності робітничих кадрів. Цей принцип є основоположним у створенні державних стандартів професійно-технічної освіти з орієнтацією їх на професійний розвиток особистості, формування широкої кваліфікації, а також базових загальнотехнічних і технологічних знань і вмінь, що дасть змогу поглиблювати їх упродовж усього трудового життя (Радкевич В.О., 2011).

Провідна ідея концепції полягає у твердженні, що результативність стандартизації підготовки молодших спеціалістів в умовах окремого закладу професійної освіти підвищиться за умови розроблення та впровадження методичної системи, що структурно й функціонально спрямована на формування готовності педагогічних працівників до компетентнісного навчання з урахуванням вимог освітніх стандартів.

Незмінність закономірних зв'язків стандартизації підготовки молодших спеціалістів у закладах фахової освіти як процесу передбачає в концепції дотримання таких законів і закономірностей:

– закон соціальної зумовленості цілей, змісту і методів стандартизації підготовки молодших спеціалістів;

– закон виховного і розвивального навчання, який розкриває в концепції співвідношення опанування знань, навичок, умінь і всебічного розвитку особистості;

– закон цілісності і єдності педагогічного процесу, що розкриває в концепції пропорції цілого й частини, потреба гармонійного поєднання доцільного, чуттєвого, пошукового, змістовного, мотиваційного та операційного компонентів;

– закон єдності і взаємозв'язку теорії та практики стандартизації підготовки молодших спеціалістів, що розкривається в створенні умов для теоретичного осмислення й можливості реалізувати отримані знання на практиці, це викликає потребу застосування і конкретизації наукових положень на практиці;

– закон єдності і взаємозумовленості колективної й індивідуальної організації стандартизації підготовки молодших спеціалістів, ці різновиди діяльності можуть застосовуватися окремо або об'єднуватися, на певній стадії певному видові організаційної діяльності може надаватися пріоритет, але вони мають доповнювати один одного;

– закон обумовленості результатів навчання характером діяльності та контактування студентів, цей закон визначає вплив механізмів, які формують особистість, у тому числі ступеня самостійності, пізнавальних процесів, та активності студентів на результати навчання.

На основі наведених теоретико-методологічних позицій щодо стандартизації підготовки молодших спеціалістів, було сформульовано такі науково-педагогічні положення, що розкривають зміст концепції:

1. Головними факторами, що уповільнюють та ускладнюють

вирішення завдань стандартизації освіти молодших спеціалістів і кваліфікованих робітників є: недостатнє бажання взаємодіяти та приймати участь у розв'язанні завдань професійної освіти роботодавців, навчальних закладів та інших суб'єктів господарювання; низька інформаційна відкритість результатів діяльності освітніх організацій на основі моніторингу освіти; недостатнє вивчення взаємодії з підготовки, визнання (оцінювання) і використання професійними кваліфікаційними провайдерами освітніх послуг і представниками сфери праці; недосконалий аналіз існуючих професійно-кваліфікаційної і освітньо-кваліфікаційної систем та дослідження вітчизняних практик інноваційного спрямування з розробки професійних і освітніх стандартів нового типу; старіння викладацького складу освітніх організацій і відсутність у значної частини педагогічних працівників компетенцій, необхідних для модернізації підготовки кадрів; недосконала концепція формування державного та регіонального замовлень на підготовку кадрів у системі професійної освіти з урахуванням змін в соціально-економічних, демографічних та інвестиційних факторах розвитку країни; недостатня форма фіксації балансу диференціації інваріантної і варіативної складових в системі професійної освіти; неоднозначне сприймання сучасних процесів стандартизації освіти не тільки педагогічним співтовариством, але і громадськістю; недосконалість національної нормативно-правової бази тощо.

2. Сучасна система освіти є однією з головних підстав і тією впливовою силою, яка формує і розвиває свідомість кожної людини. Існуючі суперечності на соціально-педагогічному рівні, між орієнтацією вітчизняної освіти на демократичні принципи і традиційну, усталену систему виховання і навчання. Питання якості гуманітаризації професійної освіти спричинює постановку таких головних освітніх завдань як: розвиток особистості, навчання і виховання людини, розкриття індивідуальності учня чи студента. Місія сучасної освіти – це не наукові дослідження і освіта, а освіта через наукові дослідження, освіта через все життя. Результатом освіти через все життя, постійне вдосконалення базових компетенцій – когнітивних,

соціальних і емоційних, що забезпечують досягнення стійкої затребуваності («Sustainable employability») в суспільстві знань.

Тому дослідження стандартизації професійної освіти має базуватися на методології розробки і впровадження стандартів професійної освіти та враховувати єдність системного, діяльнісного, особистісно орієнтованого, компетентнісного, технологічного, інформаційного та культурологічного наукових підходів як провідних.

3. Стандарт задає критерії якості основних параметрів освітньої системи, стандартизація заснована на принципах: модульності, системності, гуманізації, діяльнісної спрямованості, фундаментальності, гнучкості та варіативності; єдності та взаємозв'язку загальноосвітньої, професійно-теоретичної та професійно-практичної видів підготовок, уніфікації, діагностичності, випереджувального характеру професійної освіти.

4. Стандартизація в освіті на всіх її рівнях є провідною тенденцією вдосконалення її якості і формує комплекс вимог до проектування змісту компетентісно-орієнтованої освіти, зокрема: цілісність системи визначається сукупністю взаємопов'язаних і взаємодіючих елементів, кожен елемент системи може виконувати своє функціональне призначення тільки в тому випадку, якщо буде взаємодіяти з іншими елементами. Елементами системи стандартизації виступають освітні стандарти різних рівнів і професійні стандарти; зміст навчання фахових дисциплін має бути структурованим виходячи з логіки побудови системи професійної діяльності фахівця та відображати узагальнені орієнтовні теоретичні основи дій, прийомів, операцій, процесів всіх сфер професійної діяльності; підставою для визначення потреби і повноти одиниць навчального матеріалу має бути робоча навчальна програма, що передбачає розгляд визначень, класифікацій, порівняльних оцінок, принципу влаштування і дії, використання і регулювань тощо; зміст професійної підготовки повинен відображати сучасні досягнення в області техніки, науки і технології виробництва; під час відбору змісту навчання потрібно зважати на закони, принципи, організацію

педагогічного процесу, що гарантують реалізацію освітніх, розвиваючих і виховних завдань; систематизуючою складовою частиною змісту кожної дидактичної одиниці навчального матеріалу повинна бути орієнтація на ціннісні цілі; логічне підґрунтя структурування змісту професійної освіти повинне забезпечувати домінуюче дотримання при навчанні закономірності – від загального до конкретного; при плануванні гуманістичного напрямку спеціальних предметів слід відбирати такий зміст, що дозволяло б студентам осмислювати його соціальну суть і особистісний смисл; під час проектування змісту фахового навчання потрібно враховувати очікувані здібності студентів до результативної пізнавальної діяльності; експериментальні, дослідні засади змісту професійного навчання потребують проектування необхідності проведення перебудови на кожній стадії, фазі навчального заняття.

5. Стандартизація професійної освіти здійснюється за такими напрямками: розроблення та затвердження кваліфікаційних стандартів професійної освіти; проектування змісту компетентнісно-орієнтованої освіти; обґрунтування та впровадження педагогічних технологій; оцінювання компетентнісних досягнень учнів, студентів, випускників.

6. Для ефективного функціонування стандартизації в умовах конкретного закладу системи професійної освіти необхідно приділяти велику увагу комплексному науково-методичному забезпеченню освітнього процесу, спрямованого на задоволення потреб педагогів у конкретній інформації, спрямованої на вдосконалення навчально-виховного процесу і освітнього простору як на глобальному, так і на локальному рівнях. Головним результатом методичної роботи в коледжах і технікумах буде професійне зростання кожного педагогічного працівника, що має проявитися в освоєнні і застосуванні ним нових професійних знань і умінь, у розвитку його позитивного, ціннісного ставлення до змін в системі освіти, накопиченні корисного досвіду для реалізації вимог нових стандартів освіти. Основною метою методичної роботи в період впровадження і реалізації стандартів освіти є забезпечення професійної готовності педагогічних працівників до

стандартизації через створення системи безперервного професійного розвитку. Для досягнення позитивного результату необхідно виділити організаційно-педагогічні умови науково-методичного забезпечення формування готовності педагогічного колективу до стандартизації підготовки в освітніх організаціях: реалізація моделі науково-методичного забезпечення, підвищення кваліфікації педагогічних працівників в процесі реалізації стандартів професійної освіти на основі принципу безперервної освіти, який передбачає навчання протягом усього життя.

Таке науково-методичне забезпечення має методологічно базуватися на основних категоріях і законах філософії, положеннях і принципах діалектики, а також основних методологічних підходах (системному, діяльнісному, особистісно-орієнтованому, компетентнісному, технологічному, інформаційному та культурологічному), положеннях психологічних теорій діяльності, теорій особистості, теорій мотивації діяльності, закономірностях і механізмах формування умінь і навичок, педагогічних принципах науковості, активності і свідомості, систематичності і послідовності, модульності, міждисциплінарності навчання та ін.

**Очікуємі результати:** запропонована концепція як комплекс провідних положень та переконань, що всебічно розкриває сутність, зміст і особливості досліджуваної проблеми, є опорною, відправною ідеєю для обґрунтування методичної системи цілеспрямованого формування готовності педагогічних працівників до стандартизації підготовки фахівців у закладах професійної освіти.

**Висновок.** Обґрунтовано концепцію стандартизації підготовки фахівців у закладах професійної освіти як складної динамічної системи теоретико-методологічних принципів, положень щодо поняття і трактування її норм і правил у професійно-педагогічному середовищі закладів освіти, що базується на вимогах і рекомендаціях системного, акмеологічного, синергетичного, технологічного, інформаційного, культурологічного,

особистісно-орієнтованого, компетентнісного, суб'єктно-діяльнісного наукових підходів. Вона враховує соціальне замовлення суспільства на професійно компетентнісних молодших спеціалістів з високим інтелектуальним потенціалом, здатних до творчої професійної діяльності, об'єктивні потреби галузей виробництва, науки та освіти, особистості педагогічного працівника як суб'єкта навчального процесу, зарубіжний і вітчизняний педагогічний досвід стандартизації підготовки фахівців у закладах професійної освіти. Концепція є основою методичної системи цілеспрямованого формування готовності педагогічних працівників до стандартизації підготовки молодших спеціалістів, опису її інформаційного і правового простору та взаємодії з іншими системами. **Унікальність: 100.00%**

### Література

1. Абульханова К.А., Березина Т.Н. *Время личности и время жизни*. СПб. : Алетейя, 2001. 304 с.
2. Абульханова-Славская К. А. Субъект – символ российского самосознания. *Сознание личности в кризисном обществе* / под ред.К. А. Абульхановой-Славской, А. В. Брушлинского, М. И. Воловиковой. Москва : И-т психологии РАН, 1995. С. 10–28.
3. Акмеологічна концепція професійного розвитку педагога. *Професійна педагогічна освіта: акмесинергетичний підхід*: монографія / за ред. О.А. Дубасенюк. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. С. 5-57.
4. Беликов В. А. *Образование. Деятельность. Личность* : монографія. Москва : Академия Естествознания, 2010. 340 с.
5. Блауберг И. В., Юдин Э. Г. *Становление и сущность системного подхода* Москва : Наука, 1973. 270 с.
6. Булычев И.И. *Человек как интегральная философская проблема* : автореферат дис. ... доктора философских наук : 09.00.11. Москва, 1993. 40 с.
7. Вітвицька С.С. Акмеологічний підхід до педагогічної підготовки магістрів освіти. *Інтелектуальна та творча обдарованість: спільне та*

*відмінне: матеріали круглого столу 23 січня 2012 р. м. Київ.* Київ : ТОВ «Інформаційні системи», 2012. С. 114-119

8. Гриневич Л. М. Тенденції децентралізації управління базовою освітою в сучасній Польщі : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01. Київ, 2005. 259 с.

9. Державні стандарти професійної освіти: теорія і методика: Монографія / за ред. Н.Г. Ничкало. Хмельницький: ТУП, 2002. 334 с.

10. Деркач А. А., Кузьмина Н. В. Акмеология – наука о путях достижения вершин профессионализма. Москва: Рос. акад. управления, 1993. 124 с.

11. Дубасенюк О.А. Професійна педагогічна освіта: особистісно орієнтований підхід : монографія / за ред. О.А. Дубасенюк. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2012. 436 с.

12. Ефимова Е. М. Аксиологический подход как методологическая основа формирования социальной устойчивости профессионала [URL:http://www.sgu.ru/files/nodes/63395/Efimova.pdf](http://www.sgu.ru/files/nodes/63395/Efimova.pdf). (дата звернення: 02.04.2019).

13. Желюк О. Інформаційні технології в освітній діяльності. *Директор школи*. 2008. № 44. С. 4-9

14. Зеер Э.Ф., Павлова А.М., Сыманюк Э.Э Модернизация профессионального образования: компетентностный подход: учебное пособие. Москва : Московский психолого-социальный институт, 2005. 216 с.

15. Кремень В. Педагогічна синергетика: понятійно-категоріальний синтез. *Теория и практика управления социальными системами*. №3. НТУ «ХПИ», 2013. С. 3–19.

16. Кузьмина (Головко-Гаршина) Н. В. Предмет акмеологии. 2-е изд., испр. и доп. СПб. : Политехника, 2002. 189 с.

17. Мирончук Н. Гуманізація навчання і виховання як стратегічний напрямок діяльності вищої школи. Нові технології навчання: зб. наук, праць. Вінниця-Київ, 2014. Вип. 83. С. 178-182.



18. Новиков А. М., Новиков Д. А. *Методология: словарь системы основных понятий*. Москва: Либроком, 2013. 208 с.
19. Педагогический словарь / под ред. Г. М. Коджаспировой, А. Ю. Коджаспировой. Москва: Академия, 2001. 176 с.
20. Радкевич В. Принципи модернізації професійно-технічної освіти. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. 2011. Вип. 3. С. 331-337.
21. Радкевич В.О. Компетентнісний підхід до забезпечення якості професійної освіти і навчання. *Науково-методичне забезпечення професійної освіти і навчання: матеріали звітної науково-практичної конференції (м. Київ, 29 березня 2012 р.)*. / Інститут професійно-технічної освіти НАПН України / за заг. ред. В.О. Радкевич. Київ: ІПТО НАПН України, 2012. Т. 1. С. 5-12.
22. Семенов Д. Сочинения и педагогические идеи К. Ушинского. *Русская школа*. 1995. №№7 и 8. С. 29–47.
23. Советский энциклопедический словарь. Москва: Совет. энциклопедия, 1984. 1600 с.
24. Стандартизація професійної освіти: теорія і практика : монографія / А. А. Каленський, П. Г. Лузан, Н. М. Ваніна, Т. М. Пашенко та ін. ; за наук. ред. А. А. Каленського. Житомир : «Полісся», 2018. 256 с.
25. Теловата М. Т. Суб'єктно-діяльнісний підхід і його теоретичні аспекти до процесу професійної підготовки майбутніх економістів. *Strategiczne pytania światowej nauki-2010 : materialy VII Międzynarodowej naukowo-praktycznej konferencji*. Vol. 8 : Pedagogiczne nauki. Przemysł : Nauka i studia, 2011, С. 53-66.
26. Философский энциклопедический словарь / гл. ред.: Л. Ф. Ильичев, П. Н. Федосеев, С. М. Ковалев, В. Г. Панов. Москва: Совет. Энциклопедия, 1983. 840 с.
27. Чернилевский Д. В. Дидактические технологии в высшей школе : учеб. пособие для вузов. Москва : ЮНИТИ-ДАНА, 2000. 437 с.

28. Чобітько М.Г. Формування особистісно орієнтованої професійної позиції майбутнього вчителя. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика*. 2003. Вип. 2. С. 155–164.

29. Hager, P. (2017). The Integrated View on Competence. In M. Mulder (Ed.), *Competence-based Vocational and Professional Education. Bridging the Worlds of Work and Education* (pp. 203-228). Bern: Springer International Publishing.

30. Mulder, M. (2017). Competence and the Alignment of Education and Work. In M. Mulder (Ed.), *Competence-based Vocational and Professional Education. Bridging the Worlds of Work and Education* (pp. 229-251). Bern: Springer International Publishing.

31. Royce A. P. *Ethnic Identity*. Bloomington, 1982. 63 p.

32. Wesselink R., Biemans H., Gulikers, J., Mulder, M. (2017) Models and Principles for Designing Competence-based Curricula, Teaching, Learning and Assessment. In M. Mulder (Ed.), *Competence-based Vocational and Professional Education. Bridging the Worlds of Work and Education* (pp. 533-554). Bern: Springer International Publishing.

33. Winterton, J. (2009). Competence across Europe: highest common factor or lowest common denominator? *Journal of European Industrial Training*, 33 (8/9), 681-700.